

Aproximar-se al conflicte des de la pau positiva

La perspectiva de pau positiva convida a anar més enllà de reduir la violència directa o de trobar solucions satisfactòries als conflictes, per tal de promoure relacions i estructures socials que millorin les condicions de les persones i afavoreixin la convivència.

1. Quan aplicar aquesta eina

Es important disposar d'espais de reflexió personals, o en equip, que permetin revisar els plantejaments teòrics que emmarquen les intervencions municipals, i com relacionar-los amb la pràctica.

També ens pot ser útil per analitzar casos des de la mirada de pau/violència.

2. En què consisteix?

Com planteja J.P Lederach¹, la pau és un valor àmpliament consensuat, un ideal. Alhora és un concepte ric i multidimensional que, malauradament sovint se simplifica. Per avançar en una cultura de pau és important tenir una comprensió àmplia i rica de la pau, i això requereix una comprensió profunda i multidimensional de la violència¹.

Dit d'una altra manera, la concepció tradicionalment més estesa de pau és el que J.Galtung va anomenar "pau negativa", la pau entesa com l'absència de guerra, de violència directa. Tanmateix la pau positiva, com planteja

B.Reardon, és un procés social a través del qual "la justícia pot aconseguir-se sense violència" (citada per Lederach 2000:37). És a dir, la pau és l'horitzó i alhora el camí a través del qual aconseguim relacions més respectuoses i cooperatives i estructures socials més justes i equitatives, perquè s'esdevingui cal imaginar-la, planificar-la i construir-la.

Si actuem des de la immediatesa del dia a dia i des d'una mirada de pau poc elaborada i negativa, sovint dirigim les actuacions únicament a prevenir i evitar la violència directa, i ho fem de forma reactiva.

Tanmateix, entenem la CULTURA DE PAU com "una cultura que promou la pacificació, una cultura que inclou estils de vida, patrons de creences, valors i comportaments que afavoreixin la construcció de la pau i acompanyi els canvis institucionals que promoguin el benestar, la igualtat, l'administració equitativa dels recursos, la seguretat per als individus i les famílies, la identitat dels grups o de les nacions, i sense necessitat de recórrer a la violència"¹¹.

És a dir, crear una cultura de pau requereix actuar en tres dimensions de treball:

1. Vegeu el document per a la reflexió "Els conceptes clau: pau, violència i conflicte".

Taula 1: Dimensions de treball per construir cultura de pau

Dimensions de treball	
Crear cultura	Aquesta dimensió està orientada cap a la creació d'una comunitat segura, acollidora, col·laboradora i estimulants basada en aquells valors en que s'assenta la cultura de pau (noviolència, equitat, cooperació, seguretat humana, respecte als drets humans i a les identitats diverses). Els principis que es deriven d'aquests valors són els que guien les decisions que es concreten en les polítiques municipals i en el dia a dia de la ciutat.
Implementar polítiques	Assegurar que el valor de la pau, entesa com a pau positiva, impregni de forma transversal, totes les polítiques municipals, i d'aquesta manera, garantir la millora de l'equitat, la convivència i la participació de tota la ciutadania i en tots els àmbits de la ciutat.
Desenvolupar pràctiques	Cuidar que les pràctiques de ciutat reflecteixin la cultura i les polítiques de pau. Intentar assegurar que les activitats promogudes des del municipi responguin a criteris de foment d'una cultura de pau; que les estratègies polítiques impulsades per promoure la transformació no violenta dels conflictes es desenvolupin adequadament; que les persones que donen servei a la ciutadania disposin dels recursos personals i municipals per garantir la qualitat de les seves intervencions; que el municipi sigui capaç de cuidar i mobilitzar el màxim de recursos de què disposa la ciutat per promoure la cultura de pau (tan recursos municipals com de la comunitat)

Font: Inspirat en Booth, T; Ainscow, M (2002) *Guia Índex per la inclusió*. Bristol: CSIE [http://www.xtec.cat/serveis/eap/a8900272/NEW%20\(G\)/index.html](http://www.xtec.cat/serveis/eap/a8900272/NEW%20(G)/index.html)

Insistim en que construir cultura de pau requereix aprofundir en la comprensió de la violència en totes les seves dimensions. Recordem que entenem la violència com “la causa de la diferència entre allò que les persones podrien ser però no són: entre allò actual i allò potencial, en quant al que es refereix a la realització d'una vida mínimament humana”(Lederach, 2000:37). A partir d'aquesta definició es diferencien tres tipus de violències: la directa, l'estructural i la cultural¹

Triangle de les violències

Triangle de les paus

En conclusió, “no pot existir pau positiva si hi ha relacions caracteritzades pel domini, la desigualtat i la no-reciprocitat, tot i que no hi hagi cap conflicte obert.” (Lederach, 2000). Per aquesta raó, és evident que construir la pau comporta crear unes relacions basades en la cooperació i el suport mutu, i la creació de condicions d’equitat, transparència i participació democràtica.

3. Bones pràctiques

Fer que els valors de la cultura de pau ocupin els espais públics². Promoure que estàtues, monuments, celebracions, i qualsevol element present en l’espai públic transmeti els valors de la cultura de pau: eliminar els símbols militaristes de la ciutat, i anomenar carrers i edificar monuments en homenatge a valors, persones i fets constructors de convivència i de pau.

Els carrers, els edificis, els monuments són «un dels millors indicadors dels valors urbans predominants. [...] Per què les avingudes més populars es coronen o són batejades amb noms que glorifiquen gestes militars gens populars?»³. La importància simbòlica dels espais públics es visualitza quan, arran d’un canvi de règim polític, es canvien els noms dels carrers i les places, o es destrueixen estàtues de personalitats.

En una activitat de participació juvenil sobre la convivència i la pau a la ciutat de Barcelona³, es va consultar els joves si creien que els símbols militaristes o relacionats amb la cultura de la violència de la ciutat s’havien de retirar de l’espai públic. El criteri que van proposar els nois i noies va ser que es respectessin els monuments històrics, però afegint plaques de reconeixement a les víctimes d’aquell fet. L’estàtua de Colom de la ciutat, per exemple, hauria de fer recordar les víctimes indígenes que va ocasionar la colonització espanyola a l’Amèrica Llatina.

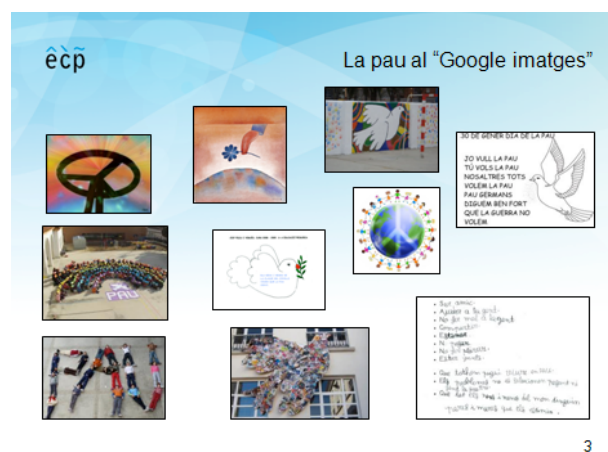
Transmetre missatges de cultura de pau: difondre missatges i experiències de convivència a la ciutat i a altres parts del món, donar a conèixer campanyes i iniciatives que volen fer del món un lloc més pacífic.

Els missatges de cultura de pau es poden transmetre incitant als mitjans de comunicació locals incloguin informacions de pau del municipi, del país i del món sobre iniciatives de pau existents.

Certes agències de notícies i publicacions estan especialitzades en notícies positives o notícies relacionades amb iniciatives de pau. És el cas de Notícies positives (www.positivenews.org.uk), de Notícies de Pau (www.peacenews.info), o de la Xarxa Mundial de Notícies de Cultura de pau (<http://cpnn-world.org/>).

Eina

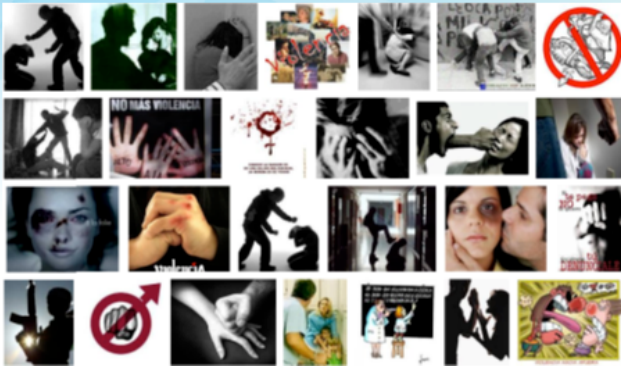
A. Observeu les dues imatges⁴. Com és el concepte de pau expressat? Com és el de violència? Quines conclusions se’n poden treure?

2. Pràctiques extretes de Barbeito, C (2008) Eines i inicatives de les ciutats europees per construir la pau. Barcelona: DIBA. http://escolapau.uab.cat/municipisipau/municipis/eines_pau.pdf

3. IX Audiència Pública als nois i noies de la ciutat: «Com ens relacionem a la ciutat? Propostes per una convivència pacífica».

4. Aquestes imatges sorgeixen de fer l'exercici de mirar al google quines imatges surten en posar pau i violència. Entenem que és un exercici significatiu per il·lustrar una percepció generalitzada de com s'entenen aquests dos conceptes.

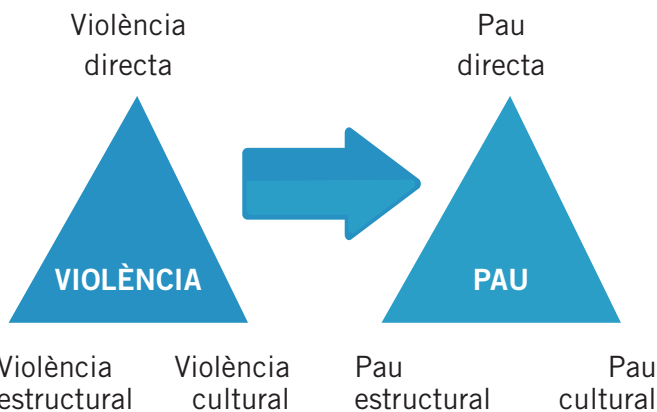
4

Violències	Paus	Avenços cap a la pau
Violència directa	Pau directa	
Violència estructural	Pau estructural	
Violència cultural	Pau cultural	

B. Analitza quin tipus de violències es donen en el teu entorn de treball, o en un cas específic que vulguis analitzar.

Seguidament reflexiona quins elements haurien d'aparèixer per avançar envers la pau.

Finalment identifica quins recursos podria mobilitzar el municipi i la comunitat per reduir la violència i avançar envers la pau.

4. Recursos Addicionals

Lederach, J.P. (2000) *El abecé de la paz y los conflictos*. Col.Edupaz, nº104. Madrid: La Catarata.

Barbeito, C (2008) *Eines i inicitives de les ciutats europees per construir la pau*. Barcelona: DIBA. http://escolapau.uab.cat/municipisipau/municipis/eines_pau.pd

I. Lederach, J.P. (2000) *El abecé de la paz y los conflictos*. Col. Edupaz, nº104. Madrid: La Catarata. (pp.37)
 II. Boulding, Elise. «The concept of peace culture». *Peace and conflict issues after the Cold War*. UNESCO, 1992
 III. J. Borja i Z. Muxí, L'Espai públic: ciutat i ciutadania. (Electa, Barcelona, 2003), p. 69.